

ΑΝΑΛΥΣΗ | Η αναδιάρθρωση, το κόστος και οι αυταπάτες

Του ΔΗΜΗΤΡΗ
ΤΣΙΟΔΡΑ
tsiodras@enet.gr

Η λέξη «αναδιάρθρωση» είναι αυτή που θα ακούμε διαρκώς στο εξής. Όσο για τις κυβερνητικές διαψεύσεις ότι δεν πρόκειται να υπάρξει τέτοιου είδους λύση για το ελληνικό χρέος, έχουν την ίδια αξία με εκείνες που έλεγαν ότι «δεν πρόκειται να προσφύγουμε στο ΔΝΤ», «δεν θα χρειαστούν νέα μέτρα», «με τις αλλαγές που προωθούμε θα κερδίσουμε την εμπιστοσύνη των αγορών». Ποιος θα πιστέψει τις σημερινές διαβεβαιώσεις ότι «η Ελλάδα θα εκπληρώσει στο ακέραιο τις υποχρεώσεις της και δεν θα χρειαστεί αναδιάρθρωση χρέους»; Και πώς να τις πιστέψει όταν βλέπει ότι, παρά τις πρόσφατες ευρωπαϊκές αποφάσεις, τα spreads των ελληνικών δεκαετών ομολόγων παραμένουν κολλημένα κοντά στα ιστορικά υψηλά των 930 μονάδων και τα spreads των υπόλοιπων χωρών της ευρωπαϊκής περιφέρειας συνεχίζουν να ανεβαίνουν;

Αυτό που βλέπουν οικονομικοί αναλυτές και παράγοντες των αγορών χρήματος είναι ότι δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί δημόσιο χρέος που το 2013, με βάση τις επίσημες προβλέψεις, θα κινείται στο 145% του ΑΕΠ, όταν μάλιστα η ελληνική οικονομία, ακόμη και αν επιβεβαιωθούν οι πιο αισιόδοξες προβλέψεις, θα αναπτύσσεται με αναιμικούς ρυθμούς. Το ίδιο πρόβλημα αντιμετωπίζουν και οι υπόλοιπες χώρες της περιφέρειας.

Όταν γίνεται λόγος για αναδιάρθρωση, στη σημερινή φάση, δεν αφορά την επιμήκυνση του χρέους, αλλά στο περιβάλλον «κούρεμα» (hair-cut). «Φαίνεται μια λύση. Τι θα μας πείραζε εμάς αν μειωνόταν το χρέος κατά 30% με αυτό τον τρόπο;» ανα-

ρωτιούνται πολλοί. Τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά. Κάτοχοι του ελληνικού χρέους είναι κράτη-μέλη της Ε.Ε., το ΔΝΤ (σε αυτούς το 2012 θα χρωστάμε 110 δις. ευρώ), η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ξένες τράπεζες (κυρίως γαλλικές και γερμανικές αλλά σε μικρότερα ποσοστά από ό,τι πέρυσι), διεθνή επενδυτικά funds, αλλά και ελληνικές τράπεζες (περίπου 45 δις.) και ασφαλιστικά ταμεία (περίπου 25 δις. ευρώ).

Ενα πιθανό «κούρεμα» μπορεί να γίνει με δύο τρόπους: α) με μονομερή ελληνική απόφαση για το τμήμα που υπόκειται στον ελληνικό νόμο και β) σε συμφωνία με τους δανειστές, οι οποίοι θα κληθούν να παραγράψουν τμήμα των απαιτήσεών τους, για να μη ρισκάρουν να τα χάσουν όλα από το ενδεχόμενο κήρυξης πτώχευσης.

Και στις δυο περιπτώσεις τα προβλήματα είναι πολλά. Απώλεια 30% για τους κατόχους ομολόγων σημαίνει ότι τα ελληνικά ασφαλιστικά ταμεία θα χάσουν περίπου 8 δις. ευρώ και η κατάσταση τους θα γίνει τραγική. Οι τράπεζες θα απολέσουν περίπου 25 δις., γεγονός που σημαίνει ότι κάποιες ή θα κλείσουν δημιουργώντας τεράστια προβλήματα στην οικονομία ή θα αναγκαστούν να πουληθούν για «ένα κομμάτι ψωμί». Επίσης η χώρα θα έχει σοβαρά προβλήματα χρηματοδότησης στο μέλλον, αφού αυτός που έχει «καεί» αγοράζοντας ελληνικά ομόλογα, δύσκολα θα ξανακάνει το ίδιο λάθος. Αρα δεν υπάρχει περίπτωση αναδιάρθρωσης;

Παρά τα σοβαρά προβλήματα, φαίνεται ως μια λύση. Η άποψη μάλιστα που εκφράζεται από πολλές

πλευρές είναι «όσο νωρίτερα τόσο καλύτερα» κι ότι δεν μπορεί να καθυστερήσει ως το 2013, οπότε θα λειτουργήσει ο Μόνιμος Μηχανισμός. Ο «Economist» στο πρόσφατο άρθρο του καλεί το ΔΝΤ να το πει δημόσια και, «αρνούμενο να δανείσει περισσότερα δίκως μια συνολική διευθέτηση για το χρέος, να σπρώξει τους δειλούς ευρωπαίους πολιτικούς να κάνουν το σωστό». Η αναδιάρθρωση των χρεών των χωρών της περιφέρειας είναι βέβαιο ότι θα δημιουργούσε τεράστια αναταραχή στην ευρωζώνη. Από την άλλη, η προσπάθεια της Ελλάδας για μείωση του χρέους μέσω πώλησης δημόσιων περιουσιών ύψους 50 δις. τα επόμενα χρόνια δεν φαίνεται ρεαλιστικός στόχος. Κι όσο παραμένει η αβεβαιότητα τόσο τα spreads θα παραμένουν υψηλά, οι τράπεζες θα αντιμετωπίζουν προβλήματα και τα μέτρα λιτότητας θα έχουν πολύ λίγα αποτελέσματα. Το ίδιο ισχύει και για την Ιρλανδία και την Πορτογαλία, που πήρε σκληρά μέτρα δίκως να προσφύγει στον Μηχανισμό Στήριξης, παρ' όλα αυτά, όμως, φαίνεται ότι τελικά δεν θα τον αποφύγει.

Η συνέχιση της αβεβαιότητας θα οδηγήσει κάποια στιγμή την ηγεσία της Ε.Ε. στο ν' αντιμετωπίσει με διαφορετικό τρόπο την κρίση χρέους. Μια αναδιάρθρωση με ευρωπαϊκή σφραγίδα, τη συνδρομή του ΔΝΤ και την εγγύηση της Ε.Ε. για το μέλλον, μπορεί να απαλύνει κάποιες από τις αρνητικές συνέπειες και φαίνεται ως αναπόφευκτη επιλογή ή αυτοεκπληρούμενη προφητεία. Όσοι, πάντως, στην Ελλάδα αναζητούν κάποια εύκολη λύση και νομίζουν ότι τη βρήκαν στην αναδιάρθρωση, πλανώνται πλάνην οικτράν.

Αν χάναμε την ψηφοφορία, η χώρα θα προχωρούσε σε στάση πληρωμών». Βεβαίως με τα «αν» δεν γράφεται η ιστορία. Ποτέ δεν θα μάθουμε πώς θα συμπεριφερόταν ο κ. Σαμαράς αν έπαιρνε το ρίσκο ο Γ. Παπανδρέου. **Τ. Π.**

Γενέθλια, 14 Απριλίου

«Με το «Αρμα Πολιτών» ο Γ. Δημαράς κατέβηκε ως υποψήφιος περιφερειάρχης στην Αττική. Ο πολιτικός αυτός φορέας μετασχηματίζεται σε κόμμα, πλέον ως «Πανελλήνιο Αρμα Πολιτών» και προσβλέπει στους πολίτες «που θέλουν την ανατροπή του σαθρού υφιστάμενου πολιτικού συστήματος». Αυτοπροσδιορίζεται ως κόμμα όλων των Ελλήνων, χωρίς αποκρώσεις, χωρίς αγκυλώσεις και εξαρτήσεις. Ενα κόμμα που «θα δίνει λόγο μόνο στο λαό και στη Δημοκρατία». Η επίσημη αναγγελία θα γίνει στις 14 Απριλίου στην Αθήνα. **ΠΑΣ.**

Πρόεδρος τουρίστας

«Από συμβολικές κινήσεις άλλο τίποτα ο Γ. Καρατζαφέρης. Τις τελευταίες ημέρες, με αφορμή τις τουρκικές κινήσεις περί το Καστελόριζο και τις αντιδράσεις που έχουν προκαλέσει, ο πρόεδρος του ΛΑΟΣ ανακοίνωσε ότι η επόμενη συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας του κόμματος θα συγκληθεί στο

ακριτικό νησί, ενώ πρότεινε να γίνει εκεί και η επόμενη συνεδρίαση της Διαρκούς Επιτροπής Εξωτερικών και Άμυνας της Βουλής. Το 2009 είχε προσκαλέσει στο Αγαθονήσι τους ευρωβουλευτές της πολιτικής ομάδας IND/DEM, στην οποία ανήκει ο ΛΑΟΣ. Αν μη τι άλλο, στηρίζει την τοπική οικονομία! **Τ. Τ.**

Αναξιοπρεπής αντιμετώπιση

«Ο Σίμος Σεϊσίδης δεν έχασε μόνο το πόδι του -λόγω πισώπλατου πυροβολισμού από αστυνομικό- αλλά και το δικαίωμά του σε μια αξιοπρεπή αντιμετώπιση. Την περασμένη Τετάρτη ο 34χρονος δικαζόταν και επιχείρησαν να τον πάνε ξαπλωμένο, δεμένο, μέσα σε ασθενοφόρο. Τελικά μεταφέρθηκε με κλούβα σε μια δικαστική αίθουσα γεμάτη από οπλισμένους κουκουλοφόρους ΕΚΑΜίτες. Η προκλητική παρουσία τους προκάλεσε την ένσταση του συνηγόρου του, Κ. Παπαδάκη, και το δικαστήριο επιφυλάχθηκε να απαντήσει στην επόμενη συνεδρίαση στις 12 Απριλίου. Αργότερα, ενώ αποχωρούσαν συγγενείς και φίλοι του, μία διμοιρία των ΜΑΤ τους έκανε ξαφνική επίθεση και έστειλε δύο άτομα στο νοσοκομείο. Θυμίζουμε ότι ο Σ. Σεϊσίδης αντιμετωπίζει κατηγορίες για τις επτά ληστείες για τις οποίες είχε κατηγορηθεί αρχικά ο Γ. Δημητράκης, ο οποίος όμως τελικά α-

«Τι γκάφα ολκής κι αυτή και πώς να τη μαζέψεις. «Βλέπω στο πρόσωπό σας τον προηγούμενο πρωθυπουργό», είπε την περασμένη Παρασκευή στη Βουλή, απευθυνόμενος στον Γ. Παπανδρέου ο Αντ. Σαμαράς. Κι όλοι βεβαίως κατάλαβαν ότι «ταύτιζε» τον Γ. Παπανδρέου με τον Κ. Καραμανλή. Τρέχανε στη συνέχεια στους διαδρόμους της Βουλής να το μαζέψουν και εν πολλοίς τα κατάφεραν. Αλλά οι πιο «κακεντρεχείς» αναρωτιούνται ακόμη: Μήπως ο πρόεδρος της Ν.Δ. εξέφρασε στην πραγματικότητα κατά λάθος αυτό που έχει στο πίσω μέρος του μυαλού του; Οτι δηλαδή ο Γ. Παπανδρέου θα ακολουθήσει το δρόμο Καραμανλή και θα περάσει στη δεύτερη γραμμή της πολιτικής σκηνής; **Α. Ε. Μ.**

θωώθηκε για τις έξι και καταδικάστηκε μόνο για μία, για την οποία δεν υπάρχουν στοιχεία εμπλοκής του Σ. Σεϊσίδη. **Π. Μπ.**

Εγκαινία στον Βορρά

«Η δεύτερη προσυνεδριακή διάσκεψη της Δημοκρατικής Συμμαχίας πραγματοποιείται αυτό το Σαββατοκύριακο στη Θεσσαλονίκη και με την ευκαιρία η πρόεδρός της Ντόρα Μπακογιάννη θα πραγματοποιήσει και μίνι περιοδεία στη Βόρεια Ελλάδα, προκειμένου να εγκαινιάσει γραφεία του κόμματος και

να συναντήσει τοπικούς παράγοντες. Κιλκίς, Βέροια και Κατερίνη είναι οι προορισμοί της πρώην υπουργού Εξωτερικών, που σήμερα στη συμπρωτεύουσα θα παρουσιάσει τις θέσεις της ΔΗΣΥ για την υγεία, τις ευρωπαϊκές και διεθνείς σχέσεις της χώρας, αλλά και το πρόγραμμα του κόμματός της για την ανάπτυξη της Μακεδονίας και της Θράκης. Θέλει τρέξιμο η προσπάθεια για την είσοδο νέου κόμματος στη Βουλή. Ιδιαίτερως όταν, ακόμη τουλάχιστον, τα ποσοστά του κινούνται με χαμηλές πτήσεις... **Α. Ε. Μ.**

Συνεδριακή αυλαία

«Με την εκλογή του Φώτη Κουβέλη στην προεδρία του κόμματος ολοκληρώνονται σήμερα οι εργασίες του ιδρυτικού συνεδρίου της Δημοκρατικής Αριστεράς. Την «παράσταση» στο συνεδριακό τετράημερο έκλεψε η παρουσία του πρωθυπουργού και η 38λεπτη ομιλία του έδωσε την αφορμή για να αρχίσουν οι ψίθυροι περί «κεντροαριστεράς». Όπως μάλιστα σχολίαζε ο αειθαλής Λ. Κύρκος, «εμείς τον ακούμε με περισσότερη προσοχή απ' ό,τι οι δικοί του στο ΠΑΣΟΚ, αλλά μάλλον άργησε ο Γιώργος». Στελέχη της ΔΗΜ.ΑΡ. έσπευδαν πάντως σε όλους τους τόνους να επισημαίνουν ότι «η ιστορία αυτή έχει λήξει, και το μόνο που μένει ανοικτό είναι ο διάλογος στην κοινωνία, τον οποίο το ΠΑΣΟΚ δεν φαίνεται να επιδιώκει», ενώ απέκλειαν την όποια συμμετοχή του κόμματος σε κυβέρνηση συνεργασίας.

Το κείμενο των Πολιτικών Θέσεων αναμένεται να υπερψηφιστεί από τους περίπου 900 συνέδρους, ώστε το κόμμα να αποκτήσει το δικό του πολιτικό χάρτη. Η εκλογή του γραμματέα του κόμματος θα πραγματοποιηθεί στην πρώτη συνεδρίαση της 111μελούς Κεντρικής Επιτροπής, το αργότερο μέχρι τέλος Απριλίου. **Φ. Π.**

Λαϊκή αντίδραση και «παράπονα» πολιτικών

Πληθαίνουν φαινόμενα αντίδρασης στην παρουσία πολιτικών στους δημόσιους χώρους. Πολλές από τις αντιδράσεις είναι καταδικαστέες, όπως οι βιαιότητες έναντι του βουλευτή Χατζηδάκη. Αντίδραση η οποία προκλήθηκε από παλιό στέλεχος της Ν.Δ. και νυν ανήκοντα στον χώρο του ΛΑΟΣ. Στον ίδιο χώρο εξέλλου ανήκει και ο γιαουρτάς του Θ. Πάγκαλου. Η κυβέρνηση, όμως, έχει επιλέξει να ανέχεται το ΛΑΟΣ καθότι έχει συμπαράταχθεί μαζί της στα του μνημονίου. Παρ' όλα αυτά, είναι γεγονός ότι οι περισσότερες εκδηλώσεις «γιοχαισματος» αποτελούν ανοργάνωτη εκδήλωση αγανάκτησης και απελπισίας πολλών πολιτών.

Αυτές οι εκδηλώσεις εκφράζουν την έλλειψη μιας πραγματικά λειτουργικής δημοκρατίας που θα επιτρέπει όχι μόνο να ομιλεί η πλειοψηφία των πολιτών, αλλά και να ακούγεται. Θα συμφωνήσω με την κυβέρνηση ότι τα γιαούρτια δεν ανήκουν στην αλφάβητο της δημοκρατίας. Ομως, πολύ περισσότερο δεν ανήκει στη δημοκρατία η καθημερινή κατάργησης της που εκείνη πράττει. Το γεγονός ότι μνημόνια, συμμετοχή σε πόλεμο, αποκρατικοποιήσεις και διαχειρίσεις των «πενήντα δισεκατομμυρίων», κατάργηση δικαιωμάτων, δεν εγκρίνονται από τη Βουλή, ενώ τα αγνοεί ακόμα και το υπουργικό συμβούλιο που το μαθαίνει από

Του
ΝΙΚΟΥ ΚΟΤΖΙΑ
Συγγραφέα, καθηγητή
του Πανεπιστημίου Πειραιώς
nkotzia@otenet.gr.

υπάλληλους ξένων θεσμών. Δεν μπορεί να κουνά η κυβέρνηση το δάκτυλο σε εκείνο που θεωρεί ποντίκι και να απεργάζεται να γίνουμε πολτός κάτω από τα πέλματα ελεφάντων. Εγώ καταδικάζω και τα δύο, αλλά ανησυχώ περισσότερο για τα δεύτερα. Εκείνη σκούζει υποκριτικά για τα πρώτα και δημιουργεί τα δεύτερα.

Η κυβέρνηση θα έπρεπε να αντιληφθεί ότι το πρόβλημα δεν είναι η μία ή άλλη αντίδραση, αλλά ότι μεγαλώνει η ανάγκη των ανθρώπων να εκφράσουν δημόσια τον θυμό τους για τις πολιτικές επιλογές της. Οφείλει να φύγει από την αυτο-ύπνωση ότι ο λαός τη στηρίζει. Οτι, τάχα, οι Έλληνες θαυμάζουν το άδικο έργο της. Οφείλει, ακόμα, να κατανοήσει ότι όσο τείνει στον αυταρχισμό και στην υπονόμευση της λειτουργίας της δημοκρατίας, στην έλλειψη δημοσίου διαλόγου και στην υπεράσπιση άδικων επιλογών των μεγάλων συμφερόντων, τόσο περισσότερο οι πολίτες θα νιώθουν μουγκοί και θα αντιδρούν με τρόπους εκκωφαντι-

κούς. Οτι όσο περισσότερο ασχολείται με αυτούς τους εκκωφαντικούς τρόπους, τόσο περισσότερο θα πείθει το ευρύ κοινό ότι ένας κατάλληλος τρόπος για να ακουστεί, είναι η χρήση αυτών ακριβώς των μορφών δημόσιας αντιπαράθεσης που εκείνη θέλει να καταδικάσει. Τέλος, δεν πρέπει να διαφεύγει της κυβέρνησης το γεγονός ότι για το μέλλον της χώρας είναι ακόμα περισσότερο επικίνδυνο η σιωπή της κατάθλιψης και μελαγχολίας ενός ολόκληρου λαού. Διότι αυτή υπονομεύει τη δημιουργικότητα, την παραγωγή καινοτομίας και νέων μορφών οικονομικής οργάνωσης.

Από την πλευρά της η αντιπολίτευση όλων των αποχρώσεων οφείλει να κατανοήσει ότι οι αναλυόμενοι εδώ εκκωφαντικοί δρόμοι εκδήλωσης της λαϊκής διαφωνίας αποτελούν από μια σκοπιά προϊόν θυμού, από την άλλη αδιέξοδη σπατάλη. Σπατάλες ενέργειας που οφείλονται στο ότι η αντιπολίτευση δεν έχει πείσει ότι διαθέτει ένα αποτελεσματικό εναλλακτικό σχέδιο. Δεν αποκαλύπτει, πλην εξαιρέσεων από αριστερά, επαρκώς τα συμφέροντα που ποδηγούν τη χώρα. Δεν δείχνει ικανή να προάγει και να στηρίζει με τρόπο ενωτικό τα κινήματα των πολιτών, να οργανώσει αποτελεσματικά την αντίσταση στη λεηλασία της ζωής τους, του ίδιου του μέλλοντος της χώρας. Με άλλα λόγια, η αντιπολίτευση οφείλει να υπερβεί τον σημερινό εαυτό της.

Τι θέλουν οι διεθνείς αγορές

Ο δείκτης της εκτίμησης των διεθνών αγορών για την ικανότητα μιας ευρωπαϊκής χώρας να ανταποκριθεί στις δανειακές της υποχρεώσεις αποτυπώνεται στο περίφημο και γνωστό σε όλους «spread», δηλαδή στο άνοιγμα μεταξύ του επιτοκίου που διαμορφώνεται για τα ομόλογα της Γερμανίας και του επιτοκίου που διαμορφώνεται για τα ομόλογα της συγκεκριμένης χώρας. Προφανώς, για τη διαμόρφωση των ανοιγμάτων, δηλαδή για το ύψος των επιτοκίων, λαμβάνονται υπόψη μια σειρά παράγοντες,

οι οποίοι εκτιμώνται από τους περίφημους «οίκους αξιολόγησης». Οι οίκοι αυτοί «συμβουλεύουν» τους διεθνείς επενδυτές (διεθνείς αγορές) σχετικά με τους κινδύνους που διατρέχουν όταν αγοράζουν τα ομόλογα οποιασδήποτε χώρας.

Προφανώς, οι παράγοντες αυτοί, δηλαδή οι αναπτυξιακές δυνατότητες της χώρας, η αποφασιστικότητα της κυβέρνησης να εφαρμόσει μέτρα λιτότητας και διαρθρωτικές αλλαγές, ο βαθμός επιτυχίας των μέτρων, η σταθερότητα του πολιτικού συστήματος, το μέγεθος της κοινωνικής αναταραχής κ.λπ. δεν μπορούν να εκτιμηθούν (αξιολογηθούν) πάντοτε με αντικειμενικότητα. Ετσι, οι εκτιμήσεις των οίκων αξιολόγησης δεν ταυτίζονται αναγκαστικά ούτε μεταξύ τους, ούτε με τις εκτιμήσεις του ΔΝΤ ή/και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Επιπλέον, υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις, ότι οι εκτιμήσεις των «οίκων αξιολόγησης» μπορεί να είναι καθοδηγούμενες, με στόχο τη διευκόλυνση των κερδοσκοπικών παιγνίων των διαφόρων διεθνών επενδυτών που συγκροτούν τις διεθνείς αγορές.

Οι παραπάνω συμπεριφορές δεν έχουν ηθικό υπόβαθρο, είναι όμως, τις περισσότερες φορές τουλάχιστον, θεμιτές και νόμιμες μέσα στο σύστημα της ελεύθερης αγοράς, όπου το κέρδος είναι θεμιτό και επιζητούμενο απ' όλες τις επιχειρήσεις και συνεπώς και από αυτές του χρηματοπιστωτικού τομέα, οι οποίες απαρτί-

ζουν τις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές (τράπεζες, επενδυτικοί όμιλοι, ασφαλιστικοί οργανισμοί κ.λπ.).

Συνεπώς, όταν οι διεθνείς αγορές, καθοδηγούμενες από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, συνεχίζουν να απαιτούν υψηλά επιτόκια από τις υπερχρεωμένες χώρες-μέλη της ευρωζώνης παρά τις «γενναίες» αποφάσεις της Ε.Ε. για «διευκολύνσεις» των χωρών αυτών (όπως έγινε πρόσφατα στο συμβούλιο κορυφής), αυτό σημαίνει ότι δεν έχουν πεισθεί ότι οι «διευκολύνσεις» που προσφέρονται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης είναι επαρκείς, ώστε να τις βοηθήσουν ουσιαστικά στην αποπληρωμή των χρεών τους. Ετσι, οι διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές, χωρίς περιορισμούς, ανάγονται σε «υπέρτατο κριτή» των αποφάσεων της Ε.Ε. να διευκολύνουν τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες-μέλη της ευρωζώνης να αποπληρώσουν τα χρέη τους.

Στην περίπτωση της χώρας μας, η οποία πήρε διευκολύνσεις από την Ε.Ε. με την επιμήκυνση του χρόνου αποπληρωμής του δανείου των 112 δισεκατομμυρίων ευρώ, με τη μείωση του επιτοκίου και με τη δυνατότητα προσφυγής για δανεισμό στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης όταν τα επιτόκια στη διεθνή αγορά είναι πολύ υψηλά, οι αγορές δεν πείσθηκαν, ότι αυτά αποτελούν πραγματική διευκόλυνση για την αποπληρωμή των χρεών μας. Ετσι, τα επιτόκια των ομολόγων μας δεν μειώθηκαν. Προς επιβεβαίωση μάλιστα, ότι η οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα παραμένει πολύ δύσκολη, ένας από τους γνωστούς οίκους αξιολόγησης προχώρησε την εβδομάδα που πέρασε σε υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας μας.

Η κριτική της χώρας μας ή/και της Ε.Ε. εναντίον τέτοιων αξιολογήσεων δεν έχει πρακτικό αποτέλεσμα. Αντίθετα, η ενδυνάμωση της αποφασιστικότητας της κυβέρνησης να εφαρμόσει κατάλληλη πολιτική για να αντιμετωπίσει τις δανειακές υποχρεώσεις μας, καθώς και η ενίσχυση της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης, ώστε να δοθούν ουσιαστικές διευκολύνσεις για την αποπληρωμή του χρέους της χώρας μας (δηλαδή χαμηλότοκο δάνειο για επαναγορά των υποτιμημένων ομολόγων μας και έκδοση ευρωομολόγων) έχουν πραγματική αξία.

Γερμανία: Υπάρ

Η πτώση του Ανατολικού Συνασπισμού και η έκρηξη της παγκοσμιοποίησης, δύο γεγονότα όχι άσχετα μεταξύ τους, συνέβησαν σχεδόν ταυτόχρονα -τέλη της δεκαετίας του '80- και επηρέασαν την πορεία προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση, μετατοπίζοντας, εξαλείφοντας, διαφοροποιώντας ή δημιουργώντας νέους στόχους.

Με όσα ακολούθησαν εκ των υστέρων, φαίνεται ότι τότε η Γερμανία συνειδητοποίησε την ευκαιρία για να πραγματοποιήσει αυτό που αυτή είχε οραματισθεί στο παρελθόν ως ενω-

μένη Ευρώπη, μόνο που τώρα θα το επεδίωκε μέσω μιας επέκτασης της οικονομικής της ισχύος και όχι μέσω των όπλων. Είναι ό-

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ**
Καθηγητή Οικονομικών
Επιστημών, πρώην
στελέχους του ΔΝΤ

ντως εντυπωσιακό πόσο η σημερινή Ευρώπη θυμίζει το γερμανικό όραμα γι' αυτήν όπως το παρουσίαζαν 3 κορυφαίοι υπουργοί του Γ' Ράιχ και 3 εξέχοντες γερμανοί βιομήχανοι σ' ένα βιβλίο που τιτλοφορείται «Europäische Wirtschaftsgemeinschaft» (Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα) που δημοσιεύθηκε στο Βερολίνο το 1942 από τον Σύνδεσμο Επιχειρηματιών και Βιομηχάνων του Βερολίνου και τη Σχολή Οικονομικών του Βερολίνου.

Η κατάρρευση του Ανατολικού Συνασπισμού έδωσε την ευκαιρία για την πραγματοποίηση του γερμανικού οράματος και υπαγόρευσε την αλλαγή της θέσης της Γερμανίας υπέρ της διεύρυνσης στο δίλημμα εμβάθυνση-διεύρυνση. Ετσι, η Ευρώπη έσπευσε, με τερά-

